יום טוב פרק שני ביצה

ואגלח ממעות מעשר שני. קרבנות שנזר עליו הכתוב ביום מגלחתו לקנה ממעות מעשר שני: **נדור.** על התודה ואינו יולא בה ידי מגיגה: **נזיר ואינו מגלח.** ממעות מעשר אלא מן החולין דכיון דאמר הרי עלי נתחייב דאמירה לגבוה כמסירה להדיוט[1] וכי הדר אמר על מנת לאו מילתא היא: **בהוא נכרא.** מלוה ממחת מיתה היה: **להא שמעתא.** דהאומר הרי עלי תודה ואינה בה ידי מגיגה: **משמיה דנפשיה.** ולא אמר לה בלשון בעיא אלא מאליו אמרה האומר הרי עלי תודה ואינה בה ידי מגיגה הריני נזיר ואינה ממעות מעשר שני נדור ואינו יולא נזיר ואינו מגלח: **אתון הכי מתניתו לה.** מתליה ולא משמיה דר' יוחנן: **אנן כדבעא מיניה ריש לקיש מר' יוחנן מתנינן לה.** דאהדר ליה ר' יוחנן הכי: **ויקרב את העולה.** עולת יום שמיני של מלואים שהטיל הכתוב על אהרן חובה ליום קח לך עגל בן בקר לחטאת ואיל לעולה תמימים (ויקרא ט): **ועשה כמשפט.** מה משפט האמור בעולת חובה על כרחך כמשפט המפורש בעולת נדבה ויקרא קאמר שכל משפטי עולה ושלמים שם נאמרו וכשל נדבה דבר הכתוב דכתיב אדם כי יקריב מכם[2] משמע לכשירלה יקריב וכתיב התם וסמך ידו ואמרה הא כמשפט דכתיב בעולת חובה ללמד עליה שתטען סמיכה [3]כשאר משפטי נדבה: **אמר ליה.** ר' יצחק לחנא: **דאמר לך מני.** הא דאיצטריך קרא להכי ולא גמר לה בבנין אב דמה מצינו בנדבה שהיא עולה וטעונה סמיכה אף חובה שהיא עולה כמותה תטעון סמיכה: **כ"ש היא.** דאמר במתניתין מביאין שלמים של י"ט שהן חובה ואין סומכין עליהן וטעמא מאי משום דסמיכה ויקרא כתיב בשלמי נדבה ואם זבחים שלמים קרבנו וסמך ידו וגו' [4]וקא סברי לא גמרינן חובה מנדבה דפרכינן מה לנדבה שכן מצויה בכל שנה שילה יתנדב ויביא תאמר בחובה שאינה אלא לכשיתחייב הלכך [5] לא דחיא סמיכה דידהו יום טוב הלכך עולת חובה נמי אי לאו דפרט בה קרא כמשפט לא הוה בעיא סמיכה דחובה מנדבה לא גמרינ': **וממאי דבית הלל כו'.** דלמא לעולם חובה מנדבה לא גמרינן אלא בית הלל מחובה גמרי שלמי חובה מעולת חובה הלכך עולת חובה בעיא הא קרא דכמשפט להיות מפורש בה ואי לא לא הוה ידעינן סמיכה לא בעולה ולא בשלמים דחובה והך מתניתא דברי הכל היא: **אפילו מביניים.** לעולם מתני' דתני תנא דברי הכל היא ואפי' לב"ה בעיא קרא ומאחר דקי"ל סמיכה בעולת חובה מהאי קרא אתו להו שלמי חובה מתרוייהו משלמי נדבה ומעולת חובה כמה מצינו בשלמי נדבה שטעונין סמיכה אף שלמי חובה שהן שלמים כמותן יטענו סמיכה וכי פרכת מה לשלמי נדבה שהן מצויין עולת חובה חוכיח שאינה מצויה ובעונה סמיכה אף אני אביא שלמי חובה שאינן מצויין יטענו סמיכה וכי פרכת מה לעולת חובה שכן כליל תאמר בשלמי חובה שאינם כליל שלמי נדבה יוכיחו וחזר הדין לא ראי עולת חובה כראי שלמי נדבה לתלות טעם הסמיכה בראיה שכן מצויין דהך ראיה בעולת חובה ליתא ולא ראי שלמי נדבה כראי עולת חובה לתלות טעם הסמיכה שכן כליל דהא ליתא בשלמי נדבה וכתיב בהו סמיכה הלא השוה שבהן על כרחך תתלה טעם סמיכתן בטעם הלא השוה שבשניהם בעולת חובה ובשלמי נדבה הלא השוה שבשניהם שקרבן יחיד הן וטעונין נסכים [וסמיכה] אף אני אביא כל הטעון נסכים והוא קרבן יחיד שיטעון סמיכה ואתו להו שלמי חובה מהאי טעמא: **לא נחלקו על הסמיכה.** בשלמי חובה שלריך אלא כך היו בית שמאי אומרים קומץ עליהן מערב יום טוב ושוחטן ביום טוב ולא אמרינן תכף לסמיכה שחיטה: **הוא דאמר כי האי תנא כו' על תכף לסמיכה שחיטה שלריך.** בדבר הטעון סמיכה דכתיב וסמך ושחט[6]: **על הסמיכה עלמה.** אם טעונין שלמי חובה סמיכה: **נקבה היא.** שאין עולה נקבה: **ולובחי שלמים הכאתיה.** מרוב עגמתיותו של הלל היה משנה מפני השלום: **כשבש להם בובבה.** כדי להטעותן שיהיו סבורים שהיא נקבה: לאן

ואגלח ממעות מעשר שני מהו א"ל [1]נדור ואינו יוצא [2]נזיר ואינו מגלח: ההוא גברא דאמר להו הבו ליה ארבע מאה זוזי לפלוני ולנסיב ברתיה [3]אמר רב פפא [4]ארבע מאה שקיל וברתיה אי בעי נסיב אי בעי לא נסיב טעמא דאמר הבו ליה ולנסיב אבל אי אמר לנסיב והבו ליה אי נסיב שקיל ואי לא נסיב לא שקיל: יתיב מרימר וקאמר להא שמעתא משמיה דנפשיה א"ל רבינא למרימר אתון הכי מתניתו לה אנן כדבעא מיניה ריש לקיש מר' יוחנן מתנינן לה: [5]תני תנא קמיה דר' יצחק בר אבא [6]ויקרב את העולה ויעשה כמשפט כמשפט עולת נדבה למד [7]על עולת חובה שטעונה סמיכה א"ל דאמר לך מני בית שמאי היא דלא גמרי שלמי חובה משלמי נדבה דאי בית הלל כיון דגמרי שלמי חובה משלמי נדבה עולת חובה נמי לא תבעי קרא דגמרי מעולת נדבה וממאי דבית הלל שלמי חובה משלמי נדבה גמרי דלמא מעולת חובה גמרי ועולת חובה גופא בעיא קרא מאי שנא משלמי נדבה דלא גמרי שכן מצויין מעולת חובה נמי לא גמרי שכן כליל [8](אלא) אתיא מבינייא וסברי בית שמאי שלמי חובה לא בעו סמיכה והתניא אמר רבי יוסי [9]לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על הסמיכה עצמה שצריך על מה נחלקו על [10]תכף לסמיכה שחיטה שבית שמאי אומרים אינו צריך [11]ובית הלל אומרים צריך הוא דאמר כי האי תנא דתניא אמר רבי יוסי בר' יהודה לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על תכף לסמיכה שחיטה שצריך על מה נחלקו על הסמיכה עצמה שבית שמאי אומרים אינו צריך ובית הלל אומרים צריך: ת"ר [12]מעשה בהלל הזקן שהביא עולתו לעזרה לסמוך עליה ביו"ט חברו עליו תלמידי שמאי הזקן אמרו לו מה טיבה של בהמה זו אמר להם נקבה היא ולובחי שלמים הכאתיה כשבש להם בובבה והלכו להם ואותו היום גברה ידם של בית שמאי על בית הלל ובקשו לקבוע הלכה כמותן והיה שם זקן אחד מתלמידי שמאי הזקן ובבא בן בוטא שמו שהיה יודע שהלכה כבית הלל ושלח והביא

נזיר ואינו מגלח. ודוקא דקאמר הכי אבל אם אמר אפכא על מנת שאגלח משום מגיגה הרי עלי תודה לא וכן בנזיר וכן משמע בסמוך דקאמר דטעמא דאמר הבו ליה ולנסיב כו' וכן פי' בקונט' שפירש טעמא משום דכיון דאמרה לגבוה כמסירה לאדיוט וכי אמר ע"מ לאו מילתא היא:

ויקרב את העולה וכו'. פירש רש"י דקאי אעולה של אהרן שנאמר בפ' שמיני ולא נהילא דהא קאי אעולת לבור דהכתיב שעיר העם ומיד אח"כ כתיב ויקרב את העולה ועולה של אהרן מפורשת בפסוק אחר בפרשה לכך נראה דאין הכי נמי דקאי אעולה של לבור: **למד** על עולת חובה שטעונה סמיכה. ותימה דאמר התם דאין טעונין סמיכה בקרבנות לבור אלא בשתי קרבנות וזו אינה מן המנין אלא [6](פר) של ע"ז ופר של העלם דבר ולפי' רש"י דפירש דהכא מיירי בקרבן של אהרן שהוא קרבן יחיד ניחא וי"ל דהא דקאמר דאין לריכין סמיכה אלא בב' קרבנות היינו דוקא בקרבנות שהן לדורות אבל הכא מיירי בקרבן המלואים שהיה לפי שעה ומ"מ קשה דהיכי יליפינן דורות משעה דקא למד על עולת חובה שטעונה סמיכה ועוד היכי יליפינן יחיד מלבור דהא פי' דקרא דויעשה כמשפט מיירי בקרבן לבור ולפי' רש"י ניחא ועוד י"ל שנוגע השוה לשניהם הואיל וגלה לנו קרא דויקרב את העולה וגו' דילפינן שעה מדורות וקרבן לבור מקרבן יחיד דכתיב אדם כי יקריב לדורות וה"ה לילפי דורות משעה ויחיד מלבור ועוד אמר הר"מ דיש ליישב פי' רש"י ולעולם פשטיה דקרא דויקרב העולה מיירי בקרבן לבור ואי קשיא הא אינה טעונה סמיכה דקאמר ב' סמיכות בלבור י"ל דאין ה"ג אלא אם אינו ענין לקרבנות לבור דהא קי"ל דאין טעונין סמיכה אלא בשתי קרבנות לבור וזו אינה מן המנין תנהו ענין לקרבנות אהרן שהוא קרבן יחיד: **דלא** גמרי שלמי חובה בו'. השתא אית ליה לרבי יאחק בר אבא דטעמא דב"ש דאמרי אין סומכין היינו משום דאין טעונין סמיכה ולא כרבי יוסי דקאמר בסמוך דפליגי בתכף כו' ורש"י פי' בתרוי' טעמא משום שבות שמשמש בבעלי חיים ויפה פי' א) דבפ' אין דורשין (מגיגה דף טז:) משמע דבהכי פליגי לרבי יוחנן:

דלמא מעולת חובה גמרי. ואם תאמר והא הוי דבר הבא מן היקש דעולת חובה לא ידעינן אלא מנדבה דכמשפט ודבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בבנין אב וי"ל דבעיא היא בזבחים (דף ג.) אם חוזר ומלמד בבנין אב ואם לאו והכא קאמר אם תמלי לומר חוזרין ומלמדין בבנין אב דבר הלמד בהיקש מעולת חובה גמירי לה לחובה מחובה ילפינן: והביא

מסורת הש"ס

א) [מנחות נג:], ב) [ע"ר תוספות זבחים ג. ד"ה אם], ג) רש"ל מ"ז, ד) [בכרתות מב. זבחים לג. מנחות נג.], ה) [תוספתא דמגיגה פ"ב], ו) [קידושין סח:], ז) [ויקרא ח], ח) פ"ח ושאר, ט) [ויקרא ב], י) [ויקרא ח], כ) [ל"ל שפירו].

תורה אור השלם

ו. וְקָרַב אֶת הָעֹלָה וַיַּעֲשֶׂהָ כַּמִּשְׁפָּט:
ויקרא ט טז

גליון הש"ם

גמ' אמר רב פפא ארבע מאה שקיל. עי' נדרים מח ע"א כריתן ד"ה לא שנו: רש"י ד"ה ב"ש בו' לא דחינן סמיכה דידהו. וק"ל לפי מה דקיימינן עתה דב"ש ל"ל סמיכה כלל כשלמי חובה גם כתול אסור דהוי עובדה נקדשים דהא גם ריו"ט לא מיקרי משתמש בבע"מ רק הוא סמיכה בכל מתו כמ"ש רש"י במתניתין ול"ע:

הגהות מהר"ב רגשבורג

א) תוס' ד"ה ולא גמרי וכו' דבפ' אין דורשין משמע דבהכי פליגי לר"י. כ"כ עי' פסחים פ"ט ע"א תוס' ד"ה ולאו וכו':

מוסף רש"י

ויעשה כמשפט. בעולת חובה כתיב בריחי ביום השמיני, והיא עולה חובה היתה דכתיב קח לך עגל בן בקר לחטאת ואיל לעולה תמימים, וכתיב בסמיכה תמים (מנחות צג: מכות י.). **למד על עולת חובה שטעונה סמיכה.** בגון הלי דמילואים, ועולת רחייה כמו עולת חובה היא (שם).

עין משפט נר מצוה

ג א מי' פ"ב מהל' מגיגה הלכה יד:
נא ב מי' פ"ח מהל' נזירות הלכה יד:
נב ג מי' פי"ח מהל' זביחה הלכה כ קמג לאין סב עוש"ע ח"מ סי' רנג סעיף יב [וכ אלפס ב"ב פ"ט דף נג ע"ב]:
נג ד ה מי' פ"ג מהל' מעשה הקרבנות הל' ו סמג עשין קפג:
נד ו מי' שם הל' יב:

רבינו חננאל

הזכיר מעשה שדומה לו, ההוא דאמר הבו ת' זוז לפלוני ולינסיב ברתי, אמר רב פפא ת' זוז שקיל, דהא אמר הבו ליה ת' זוזי, ברתיה אי בעי שקיל ואי בעי לא שקיל. ודייקינן מינה טעמא הבו ליה ולינסיב, אבל אי פריש ואמר לינסיב והבו ליה, אי נסיב ברתיה שקיל, ואי לא נסיב לא שקיל. תני תנא קמיה דר' יצחק, מאי דכתיב ויקרב את העולה ויעשה כמשפט, כמשפט עולת נדבה, מה עולת נדבה כתיב בה אם עולה קרבנו מן הבקר וגו', וכתיב בה וסמך ידו על ראש העולה וגו', כך עולת חובה טעונה סמיכה. אמר ליה זו לב"ש היא דאע"ג דכתיב סמיכה בשלמי נדבה, שנאמר ואם זבח שלמים קרבנו וגו', וסמך ידו על על ראש קרבנו, כיון דבשלמי חובה לא כתיבא סמיכה לא ילפי הני מהני, ולפיכך שנו ב"ש במשנתנו מביאין שלמים ואין סומכין, דאי ב"ה כיון דגמרי שלמי חגיגה משלמי נדבה, לפיכך שנו במשנתנו מביאין שלמים וסומכין עליהן, בעולת חובה לב"ה לא היה צריך לכתוב כמשפט וללמוד הימנו סמיכה בעולת חובה, אלא אפילו בלא פסוק יליף עולה מעולה, כמה דילפי שלמי חובה משלמי נדבה. ודחינן וממאי דב"ה זה ששנינו סמיכה בשלמי חובה משלמי נדבה דאיכא למידו אותה, דלמא חובה מחובה למדו, שלמי חובה מעולת חובה למדה, ועולת חובה גופה בעיא קרא מפורש שיש בה סמיכה, ולפיכך אתא כמשפט לומר שעולת חובה טעונה סמיכה. ואמרינן [6] למה דחית שלא ילמדו סמיכה לשלמי חובה משלמי נדבה, דאיכא למיפרך מה לשלמי נדבה שכן מצויין בכל השנה כולה ולפיכך טעונין, אבל שלמי חובה שאינן אלא בימים טובים בלבד לא, עולת חובה נמי איכא למיפרך מה לעולה שכן כליל, תאמר בשלמי חובה שאין עולה מהן למזבח אלא דם וחלב בלבד. ופרקינן אלא [אתיא] מביניא, כלומר אתיא משתיהן מעולת חובה ושלמי נדבה. ושלמי חובה לב"ש לא בעי סמיכה, והתניא א"ר יוסי לא נחלקו ב"ש וב"ה על שלמי חובה שטעונין כו'. ת"ר מעשה בהלל שהביא עולה לעזרה לסמוך כו'.

[6] כ"ה בנמ"י.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com